

DAREA DE SEAMĂ
ASUPRA ACTIVITĂȚII MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ
ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA, ÎN INTERVALUL NOIEMBRIE
1979—NOIEMBRIE 1980.

Pentru colectivul de muzeografi, conservatori, restauratori și toți ceilalți oameni ai muncii din cadrul instituției care are astăzi onoarea să găzduiască această prestigioasă reuniune științifică, anul care a trecut, marcat de titlul acestei retrospective, înseamnă în realitate un bilanț căruia i se circumscriu înfăptuiri pe care sîntem datori să le raportăm sesiunii, respectînd indiscutabil și tenta auto-critică inerentă în astfel de împrejurări.

În 1979, în același anotimp, făgăduiam să amplificăm cadrul muzeal de pre-zervare a tot mai numeroaselor noastre valori patrimoniale. Sîntem astăzi în măsură să raportăm că, în bună parte, programul a fost îndeplinit, grație măsurilor energice și îndemnurilor tot mai insistente pe care permanent le-am avut din partea Comitetului județean al P.C.R. Constanța, cît și al Comitetului de cultură și educație socialistă de pe lîngă Consiliul popular al aceluiași județ.

— Mai întîi semnalăm că noua clădire a Muzeului cetății Histria, este pe cale să se sfîrșească. Trustul de construcții locale, angajat de mult să continue zidirea unei clădiri frumoase și necesare — ce părea altfel abandonată — s-a obligat ca la sfîrșitul acestui an s-o predea muzeului „la cheie“.

Am luat măsurile convenite ca în cursul anului 1981 să fie amenajată expoziția, potrivit unui plan tematic acum în curs de elaborare de către unii membri ai colectivului de muzeografi de la Constanța. Zestrea sa patrimonială îi este asigurată prin materialele scoase la lumină în îndelungata suită de campanii arheologice inaugurate de Vasile Pârvan încă din 1914; tot ceea ce s-a acumulat în depozitele cetății, la București și la Constanța, de proveniență histriană, va fi triat, selectat și folosit în ilustrarea muzeală, care se prefigurează în noul muzeu. Pentru reușita scontată în această direcție, se impune cu necesitate o mai strînsă și rodnică colaborare între muzeografil constănțeni și cercetătorii Institutului de arheologie din București. Aceasta cu atît mai mult cu cît, reconstituirea prin anastiloză a fațadei aparținînd templului marelui zeu, pentru care s-a prevăzut la Histria, în muzeu, un spațiu special, impune o atentă conlucrare între arheologi și arhitecți, deci între cercetători și proiectanți, încît, fără o asistență sigură, permanentă și competentă, din partea tuturor celor interesați, nu putem garanta reușita planurilor propuse.

Intr-un alt mare centru arheologic al Dobrogei, de data aceasta pe limes-ul dunărean, la Capidava, anul acesta am înregistrat rezultate satisfăcătoare. În sfîrșit, mult promisul *Antiquarium* cu posibilitate de conservare și valorificare a atîtor bunuri arheologice, a fost împlinit. Clădira fostei școli din satul omonim, a fost preluată de către muzeu, reparată și amenajată ca o expoziție a cetății, în

trunind atributele unui punct muzeal care ar putea edifica perfect turiștii în trecere pe la Capidava. El vine să se adauge obiectivelor mai vechi din zonă, în speță cetății și colecției de artă plastică din Topalu, — „Dinu și Sevasta Vintilă“ — adevărată revelație în muzeografia românească contemporană.

Circuitul Constanța—Hirșova—Capidava—Cernavodă—Medgidia și iarăși Constanța cu litoralul său, va putea deveni un traseu turistic interesant, instructiv și, de bună seamă, atractiv, atît prin varietatea și pitorescul peisajului dintre Dunăre și Mare, cît și prin existența acestor puncte muzeale, care acum sînt indiscutabil mai mici și mai necunoscute, dar trebuie să devină în timpul cel mai scurt, obiective de atracție de valoare a celor care sînt deja conservate pe această linie, la Histria, Callatis, Adamclisi ș.a.

Am lăst în mod special pe al treilea plan *Ansamblul rupestru de la Murfatlar*. În raportul de anul trecut consemnam că eforturile noastre de a se relua lucrările construcției de preservare a marelui complex, erau pe cale de a fi împlinite. Cauze absolut obiective, au făcut să amînăm încă o vreme punerea în șantier a Basarabilor. Dar, este locul să subliniem, ca pe un mare cîștig, eforturile de ultimă oră ale Comitetului județean de partid, care a impus înscrierea în planul de investiții pe anii viitori al C.S.P., construcția de la Basarabi, care atinge cifra de 10 000 000 lei.

În măsura în care în anul viitor va începe această lucrare, menită să păstreze unul dintre cele mai însemnate monumente arheologice din țară, putem considera că aplicarea programului de conservare și preservare a patrimoniului istoric-arheologic din județul Constanța, va fi împlinit.

Rămînem datorî cu acel mult promis muzeu al Complexului hidroenergetic și de navigație Dunăre-Marea Neagră, cu sediul la Medgidia, și cu amenajările pe care ni le-am propus în insula cetății bizantine de la Păcuiul lui Soare, unde autoritățile de partid ale județului preconizează o bază turistică. Dar, despre aceste lucruri, vom da seamă în fața dumneavoastră, anul viitor.

Compartimentul activității educative, ca scop primordial al activității noastre, a înregistrat anul acesta un mare aport de înfăptuirii, dar și unele neîmpliniri.

Întregul colectiv de muzeografi a concurat efectiv și cu rezultate remarcabile la numeroase acțiuni inițiate de muzeu, de Școala interjudețeană de partid, de Cabinetul de partid, Universitatea cultural-științifică ș.a. pentru susținerea unui vast program de conferințe și simpozioane în municipiul și județul Constanța. Apreciem că în afara cursurilor și lectoratelor curente de la Universitatea cultural-științifică, cadrele noastre, numai prin muzeu, au susținut peste 250 de conferințe, au participat la mai multe simpozioane și reuniuni în țară și peste hotare, ori au susținut comunicări la sesiuni ale muzeelor.

Merită amintit că 10 membri ai colectivului muzeului, au participat la lucrările celui de-al XV-lea Congres Internațional de Istorie, unii cu intervenții care vor fi publicate în volumele închinat acestuia.

Către sfîrșitul lunii august 1980, s-au desfășurat la sediul muzeului lucrările celui de-al III-lea Congres Internațional de studii ovidiene, cu o apreciazabilă participare românească și străină. Este în realitate o parte a programului de lucru al Centrului de studii ovidiene de la Constanța, în strînsă conlucrare cu Asociația internațională *Ovidianum*, cu sediul la București.

Parte organică a activității noastre de propagandă, expozițiile temporare, cu subiecte și teme statornicite prin înalte hotărîri de partid, și-au găsit locul în cadrul muzeului. Este locul să menționăm că Simpozionul „2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista“, susținut în luna mai, a fost precedat de vernisajul unei ample și interesante expoziții: „Burebista și Pontul Stîng“, organizată împreună cu Muzeul „Delta Dunării“ din Tulcea. Expoziția a întrunit elogi din partea unui mare număr de vizitatori.

De asemenea, în colaborare cu Muzeul de istorie a P.C.R., a mișcării muncitorești, revoluționare și democratice din România⁴, din București, am organizat expoziția temporară închinată activității celor 15 ani de conducere a partidului și statului de către tovarășul Secretar General al P.C.R., Președintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu. Aceasta a fost pe cit de binevenită, pe atât de mult vizitată, funcționarea sa coincidând cu desfășurarea sezonului turistic 1980.

În decursul celor peste 10 luni ale acestui an, muzeul, împreună cu unitățile sale din județ (Adamclisi, Histria și Mangalia) a înregistrat un număr de aproape 500 000 de vizitatori români și străini. De notat că și anul acesta, ca și în anii trecuți, majoritatea covârșitoare a celor dornici să ne cunoască istoria și mărturiile de civilizație antică, sînt tot vizitatorii români. Acest fapt constituie pentru noi un motiv în plus de satisfacție. Oameni ai muncii, elevi, tineret venit pe litoral, ostași, studenți, pionieri etc., iată ce compune structura majoră a vizitatorilor. Nu putem însă ignora faptul că anul acesta, grație intervenției energice a secției de propagandă a Comitetului județean al P.C.R., organizațiile de turism de pe litoral au făcut să fie vizitate obiectivele muzeale și de către un mare număr de străini. Aceasta a făcut să fie compensat un mare neajuns înregistrat în activitatea noastră de propagandă: lipsa materialelor de popularizare = ghiduri, pliante, îndreptare turistice ș.a. În ciuda atitor insistențe pe lângă conducerea unor tipografii, cu toate măsurile luate încă din iarnă pentru asigurarea stărilorlor cu materiale publicitare, variate și în mai multe limbi de circulație internațională etc., totuși comenzile noastre n-au fost onorate, din lipsă de hirtie.

Tot acestei cauze i se datorează faptul nedorit că întîmpinăm această sesiune științifică, fără volumul anual *Pontica* — cel de-al XIII-lea număr — la fel ca și fără prima culegere de articole și materiale de istorie modernă și contemporană, a cărei primă corectură, ne-a sosit abia acum.

Pentru a curma această mare defecțiune și pentru a asigura anul viitor bagajul necesar de materiale publicistice, merit să satisfac cererile atât de mari ale publicului vizitator, la fel ca și necesitățile îndeplinirii planului propriu de încasări, vom aplica de pe acum, măsurile corespunzătoare, apelînd indiscutabil la sprijinul Comitetului de Cultură și Educație Socialistă. Credem însă că nu impiedicăm cu nimic dacă am sugera aici că un rol important în tipărirea acestor lucrări, la fel ca și în asigurarea cantităților necesare de hirtie, ar reveni C.C.E.S. Credem și sugerăm că pentru atingerea scopului scontat ar trebui să se creeze o editură și o tipografie, destinată exclusiv acestui țel. Și aceasta, la Constanța.

Cercetarea arheologică de teren a fost orientată și în acest an spre a cuprinde toate perioadele, pentru cunoașterea mai deplină a evoluției istorice a țărilor dintre Dunăre și Mare.

S-au continuat astfel săpăturile pe șantierul arheologic permanente ale muzeului: la *Medgidia-Satu Nou*, s-a investigat așezarea aparținînd primei faze a culturii Hamangia, surprinzîndu-se limita de est și diverse elemente de conținut ale acesteia. La *Gura Canliei* au continuat săpăturile în așezarea hallstattiană, fiind cercetate deopotrivă straturile superioare aparținînd epocii romane și feudalismului timpuriu. La *Albești* a fost cercetată latura de sud a fortului din a doua jumătate a sec. IV î.e.n., precum și un interesant lăcaș de cult surprins în același sector. La *Capidava*, în necropola așezării, s-a săpat tumulul XII, cu patru morminte de incinerare din sec. II e.n. și alte 12 din sec. IX—X e.n. Paralel, au continuat săpăturile în cetate, în sectorul V, dezvăluindu-se un complex de sec. VI e.n. La *Ovidiu*, s-a cercetat latura de vest a fortificației din sec. IV—VI e.n., precum și diverse faze constructive ale turnului A. La *Tropaeum Traiani* au continuat săpăturile pe *via forensis* și pe latura de est a acesteia.

Pe întreg parcursul anului 1980 s-au întreprins salvări în diverse puncte din municipiu și județ: la *Agigea*, pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră, s-a investigat un tumul din epoca bronzului. La *Rasova*, la nord-de localitate, în punctul „Malul Roșu”, s-a cercetat un complex ceramic de epocă romană, iar la sud-vest de Rasova, în punctul „La Pescărie” s-au întreprins primele sondaje într-o așezare de epocă romană timpurie. Au fost executate săpături de salvare și la *Ostrov — Regie*, într-un obiectiv de epocă feudală; pe *dealul*

Bugeacului, unde au apărut câteva morminte de epocă creștină timpurie (sec. IV—VI e.n.) și la sud-est de *Alimanu*, într-un interesant obiectiv de epocă feudală timpurie. Amintim de asemenea cercetările de salvare de la *Ulmetum* (Pantelimonul de Sus), într-un complex ceramic de epocă romană tirzie, de la *Tirgușor*, în așezarea și necropola din sec. XVII—XVIII e.n., precum și săpăturile de salvare din peninsula tomitană și din zona zidului de incintă din sec. VI e.n., care au dus la cunoașterea unor importante edificii din epoca romană tirzie; de amintit, de exemplu, o criptă a unei bazilici, ieșită la iveală cu puțin timp în urmă.

La toate acestea s-ar adăuga participarea membrilor colectivului nostru pe șantierele de la Histria și Păciul lui Soare, în colaborare cu specialiștii Institutului de arheologie din București.

Paralel cu cercetarea arheologică, Muzeul de istorie națională și arheologie a continuat investigarea fondului documentar și arhivistic local ori național, pentru cunoașterea mai amănunțită a istoriei medievale, moderne și contemporane a acestui ținut.

Astfel, colectivul secției de istorie a studiat, printre altele, dezvoltarea învățămîntului în Dobrogea între anii 1800—1870, aspecte ale dezvoltării portului Constanța în primii ani ai secolului XX, ale fabricii de ciment și a fabricii de șuruburi din Cernavodă, ca și aspecte mai generale privind dezvoltarea economică a județului Constanța la sfîrșitul secolului al XIX-lea reflectate în documentele epocii ori în presa timpului. Au fost abordate de asemenea în temele de cercetare: structura proprietății în județul Constanța la sfîrșitul secolului al XIX-lea, dezvoltarea stațiilor balneare litorale pînă la cel de-al doilea război mondial, viața politică în Dobrogea la începutul secolului XX, societăți și asociații culturale în județul Constanța în perioada interbelică. Un fapt înbucurător pentru dezvoltarea studiilor acestei perioade îl reprezintă realizarea primului volum de articole de istorie medievală, modernă și contemporană aflat în stadiul final de tipărire. Menționăm de asemenea realizarea de către trei membri ai colectivului nostru a unei monografii a Șantierului naval Constanța, care, de asemenea, urmează a fi tipărită.

Fondul documentar al muzeului s-a îmbogățit cu noi materiale. Au fost deja stabilite temele de cercetare pentru etapa următoare, avîndu-se în vedere atît îmbogățirea cu noi materiale a expoziției muzeului, cît și cunoașterea unor aspecte istorice mai puțin abordate în studiile de pînă în prezent.

Laboratorul de restaurare, în cele patru subsecții (ceramică, metal, piatră-marmoră, investigație) a funcționat conform planului de muncă și restaurare stabilit și aprobat de Comitetul executiv al Consiliului Culturii și Educației Socialiste București.

Atelierul de ceramică a efectuat un număr de 250 de vase ceramice, iar în afara acestora s-au mai efectuat operațiuni de spălare, neutralizare, sortare a unor cantități masive de material ceramic scos din săpături efectuate în șantierele de la Albești, Bugeac, Mangalia, Adamclisi, Tomis, Capidava, Medgidia, Ovidiu, Săcîdava, Păciul lui Soane, Șiriu.

S-au efectuat și o serie de activități privind intervenții operative pe teren (Albești, Histria, Adamclisi ș.a.).

Menționăm faptul că s-au lucrat piese aparținînd Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța, Muzeului de artă Constanța, Muzeului marinei și Muzeului din Slobozia.

Atelierul de restaurare piatră a efectuat lucrări privind 7 mari inscripții recuperate din diferite părți ale Dobrogei.

Laboratorul de investigații chimice a efectuat analize calitative la piesele care au intrat la restaurare în laboratorul metal-ceramică.

În perioada 15 ianuarie—30 aprilie 1980, laboratorul zonal de restaurare, a servit ca laborator pilot pentru Centrul special de perfecționare a cadrelor în instruirea și perfecționarea unui număr de 14 restauratori metal-ceramică din întreaga țară.

În încheiere, consemnăm la activul colectivului nostru numeroase fapte îmbucurătoare, împliniri la care au contribuit cei mai mulți dintre oamenii muncii din instituție: muzeografi și îndrumătorii la îndrumarea și la conducerea delegațiilor oficiale; serviciul de contabilitate și magazie — la asigurarea bunei funcționări a vânzărilor și încasărilor, restauratorii — la condiționarea, recondiționarea și restaurarea materialelor necesare expoziției și patrimoniului muzeal; supraveghetorii — la asigurarea și întreținerea obiectelor din expoziție. Continuăm acțiunile de organizarea depozitelor, evidența patrimonială, modificări și adaptări în expoziție, gospodărirea mijloacelor fixe etc.

Organizația de partid și conducerea muzeului apreciază că în general s-a lucrat bine, cu mai multă pasiune și conștiinciozitate față de anii precedenți și sub semnul unei mai strînse coeziuni morale a colectivului de muzeografi. Sîntem convinși că acest colectiv care a putut consemna în fața dumneavoastră astfel de înfăptuiri, este capabil de mai mult și de mai bine. Credem că un angajament în acest sens, ar întruni sufragiile tuturor, mai ales acum, cînd atmosfera de muncă și de creație în muzeu a devenit mult mai propice, mult mai conformă cu realitățile și prestigiul instituției noastre.

A. V. RĂDULESCU